

3. Олефир С.В. Мониторинг читательской активности : метод. рекомендации / С.В. Олефир. – М. : Чистые пруды, 2008. – 32 с. – (Библиотечка «Первого сентября». Серия «Библиотека в школе». Вып. 21).
4. Титова О.В. Інформаційний моніторинг як засіб сучасних інформаційних комунікацій / О.В. Титова // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформація. – 2009. – № 4. – С. 80–85.
5. Смага О.В. Методика впровадження системи інформаційного моніторингу в практичну діяльність організацій : основні принципи та проблеми / О.В. Смага // Вісн. Харк. держ. акад. культури : зб. наук. праць.– Х. : ХДАК. – 2009. – Вип. 27. – С. 119–126.

Петрухно Ю.Є.

Інформаційна культура та її основні складові

Сьогодні інформаційно-комунікаційні технології, безсумнівно, суттєво впливають на функціонування сучасних бібліотек: з'являються можливості надавати нові послуги, все більше процесів стають автоматизованими, в т.ч. обслуговування читачів, та ін. Перед сучасними читачами бібліотеки є дуже великий вибір джерел інформації. Але, крім тих ресурсів, що надає бібліотека, вони активно використовують інформацію з Інтернету. Але в мережі є не тільки корисна інформація, є й неперевірена, неактуальна, навіть шкідлива. Тому саме зараз надзвичайно актуально стає проблема *інформаційної культури*.

У літературі є багато тлумачень цього терміну. Наведемо деякі з них:

- обумовлена рівнем розвитку інформаційного суспільства система знань, умінь і навичок у сфері інформаційних відносин, використовуваних для забезпечення практичної діяльності і надання різноманітних послуг у суспільстві;
- здатність суспільства ефективно використовувати власні інформаційні ресурси та засоби інформаційних комунікацій, а також вміння застосовувати для цієї мети передові досягнення в розвитку засобів інформатизації та інформаційних технологій;
- сукупність принципів та реальних механізмів, які забезпечують позитивну взаємодію етнічних та національних культур;
- фундаментальне поняття, яке містить у собі історичні механізми самоадаптації до мінливого інформаційно-комунікативного середовища, які дозволяють адаптувати соціальну практику, залишати в минулому віджилі традиції, встановлюючи замість них нові поведінкові норми й духовні цінності світу;

- специфічний аспект культури, який об'єднує все, що безпосередньо стосується зв'язку зі світом інформації (процеси виробництва, передачі інформації);
- система матеріальних і духовних засобів забезпечення єдності та гармонії у взаємовідносинах людини, суспільства й інформаційного середовища;
- одна з найважливіших загальних характеристик рівня соціалізації особистості;
- система концентрації та передачі життєвої енергії (енергетична теорія);
- сукупність матеріальних та духовних надбань людства та ін.

На наш погляд, інформаційна культура – це цілеспрямований відбір та використання інформації будь-яких видів з метою задоволення освітніх, наукових, культурних, етичних, естетичних та духовних потреб.

Є.І. Кузьмін у своїй статті «ЮНЕСКО и общество знаний для всех: саммит – это только начало» перераховує риси, уміння та навички людини, які становлять її інформаційну культуру: потреба в інформації, вміння знаходити інформацію, здатність критично оцінювати знайдену інформацію з точки зору її актуальності, надійності та всебічності, вміння ефективно використовувати інформацію в навчанні, праці, в будь-якій діяльності, здібність створювати якісний власний конкурентноспроможний, необхідний іншим інформаційний продукт.

На наш погляд, основні складові інформаційної культури – це комп'ютерна грамотність та нетікет (кіберетика, комп'ютерна етика). Розглянемо ці поняття детальніше.

Комп'ютерна грамотність – це теоретичні знання, вміння володіти будь-якими інформаційно-комунікаційними технологіями та навички роботи з Інтернетом.

Нетікет (від net – мережа та etiquette – етикет) – це етичні засади, неофіційні правила та норми, які визначають правила та обов'язки учасників взаємодії, які дозволяють підтримувати власне існування, не звертаючись до використання термінів «кіберетика», «комп'ютерна етика». Кіберетика визначається як напрям етики, який регламентує сферу соціальних відносин за допомогою моральної системи цінностей та етичних кодексів. Комп'ютерна етика – це моральні кодекси не тільки комп'ютерних професіоналів, але й усіх користувачів комп'ютерних систем. Але, на наш погляд, ці три терміни – нетікет, кіберетика та комп'ютерна етика – абсолютно ідентичні.

Зараз існують такі основні принципи нетікету:

- не використовувати «закриту» інформацію;
- не використовувати неліцензійне програмне забезпечення;
- не присвоювати чужу інтелектуальну власність;
- не наносити шкоду іншим користувачам;
- не створювати «перешкоди» для праці іншим користувачам;
- не використовувати комп'ютер для крадіжок;
- не використовувати комп'ютерне обладнання або мережеві ресурси без дозволу або компенсації;
- не використовувати комп'ютер для розповсюдження неправдивої інформації;
- думати про суспільні наслідки створених програм.

Крім обов'язків, у користувачів є такі права:

- право на комунікації, яке включає право приймати інформацію з будь-якого джерела; право кожної особи контролювати та ліцензувати інтелектуальну власність, яка інвестована в її особистий оригінальний твір, але не в алгоритми або іншу власність математики; право розповсюджувати будь-яку інформацію будь-якої людини, але за умови непорушення інтелектуальної власності; право друкувати будь-яку інформацію в нередагованому мережевому форумі, а також надавати будь-яку інформацію в будь-якому мережевому форумі за умови непорушення інтелектуальної власності;
- право на збереження таємниці, яке включає право кожної особи відмовити в розголошенні створеної або отриманої нею інформації;
- право кожної особи зашифрувати, розшифрувати або трансформувати будь-яким шляхом створену або отриману нею інформацію; право кожної особи відмовити в розголошенні джерел отриманої або переданої інформації; право нагляду за іншими тільки за умови попередньої згоди; право ігнорувати будь-яку інформацію;
- право на юрисдикцію, яке включає право кожної особи відповідати тільки за законами або нормативами, які застосовуються в сфері її діяльності; право на допомогу проти організаторів будь-яких дій, які можуть привести до будь-якої шкоди, але не проти посередника;
- право на доступ, яке включає право кожної особи на доступ до будь-якої інформації в будь-якій суспільній сфері; право кожної особи на доступ до будь-якого повідомлення, запису, акта, нормативу або закону, які можуть бути застосовані до неї;

- право на адміністрування, яке включає право кожної особи бути модератором форуму, наглядати та змушувати користувачів дотримуватися встановлених правил; право системного адміністратора заборонити доступ до системи будь-якій особі за будь-яких обставин у рамках контрактних обов'язків; право батьків або законного представника неповнолітнього контролювати доступну йому інформацію.

У зв'язку з цим до бібліотекарів та читачів висуваються нові вимоги, відбувається переоцінка професійних цінностей, які знаходять своє відображення в кодексах бібліотечної професійної етики.

Професійна етика, досліджуючи специфіку конкретної професії крізь призму моральних принципів суспільства, практику відхилення від норм моралі у певних сферах суспільних відносин, закономірності і наслідки, що виникають при цьому, дозволяє виробити деонтологічні правила поведінки членів того чи іншого професійного співтовариства, які відповідають етичним вимогам суспільства і держави. Професійна етика – це сукупність моральних норм, які визначають відносини людини до свого професійного обов'язку.

Професійна бібліотечна етика повинна специфічними засобами захищати інтереси професії в цілому і професіоналів зокрема. Особливе значення мають етичні норми взаємин бібліотечних працівників і користувачів бібліотек, які закріплені в Кодексі професійної етики або в ідентичних йому документах.

Професійна бібліотечна етика більш потрібна на таких рівнях взаємодії, як «бібліотекар-бібліотекар» та «бібліотекар-читач», а нетікет – на рівні «читач – інформаційно-комунікаційні технології». Ці два види етики присутні в процесі обслуговування в бібліотеці.

У зв'язку з цим можна зробити висновок, що сучасному бібліотекарю в своїй діяльності необхідно поєднувати виконання професійних етичних правил та норм з нетікетом. Саме це може вивести бібліотеку на новий рівень та зробити її функціонування ефективнішим.

Пономаренко Л.Ф.

Библиотека 2.0 :

библиотека нового поколения

Концепция Библиотеки 2.0 - это новый взгляд на библиотечное обслуживание в целом. Одна из главных задач для библиотечных работников заключается в том, что продолжая предоставлять